

บทความวิทย์

กฎหมายราชทัณฑ์ฉบับใหม่ : พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

ผู้เรียบเรียง : นางสาวรณนัช สว่างแจ้ง

หลักการ

ร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. .... มีหลักการเพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับมีกฎหมาย และกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ และการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขัง เฉพาะรายหรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยและการบริหารงานเรือนจำไม่ เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบาย และทิศทาง ในการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัย ของผู้ต้องขังกับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๒๑ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

การบรรจุระเบียบวาระ

ร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้ สภาิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และได้บันทึกเสนอประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาบรรจุระเบียบวาระ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยได้บรรจุเข้าระเบียบวาระในการประชุมสภาิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๒/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๙

การพิจารณาของสภาิติบัญญัติแห่งชาติ

สภาิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. .... ในวาระที่ ๑ รับหลักการ ในการประชุมสภาิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๒/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ โดย ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๑๗ คน กำหนดเวลาแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน และมีกำหนดเวลาพิจารณา ๖๐ วัน (ครบกำหนด ๖๐ วัน วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

คณะกรรมการการวิสามัญมีหนังสือขอขยายเวลาการพิจารณา (ครั้งที่ ๑) ออกไปอีก ๓๐ วัน (รับ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙) บันทึกเสนอประธานสภานิติบัญญัติ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๕/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้คณะกรรมการการวิสามัญ ขยายเวลา (ครั้งที่ ๑) ออกไปอีก ๓๐ วัน ครบกำหนด ๓๐ วัน วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๙ และคณะกรรมการการวิสามัญมีหนังสือขอขยายเวลาการพิจารณา (ครั้งที่ ๒) ออกไปอีก ๓๐ วัน (รับ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙) และทำบันทึกเสนอประธานสภานิติบัญญัติ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๒/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดี ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้คณะกรรมการการวิสามัญ ขยายเวลา (ครั้งที่ ๒) ออกไปอีก ๓๐ วัน (ครบกำหนด ๓๐ วัน วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๙)

คณะกรรมการการวิสามัญ มีหนังสือขอขยายเวลาการพิจารณา (ครั้งที่ ๓) ออกไปอีก ๓๐ วัน (รับ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙) บันทึกเสนอประธานสภานิติบัญญัติ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙ (คณะกรรมการการขอเปลี่ยนระยะเวลาเป็น ๓๐ วัน)

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๒/๒๕๕๙ ครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้คณะกรรมการ วิสามัญขยายเวลา (ครั้งที่ ๓) ออกไปอีก ๖๐ วัน โดยงดใช้ข้อบังคับ ข้อ ๑๐๓ เป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี เรื่องการให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน ครบกำหนด ๖๐ วัน วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เมื่อคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วเสนอรายงาน วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ บันทึกเสนอประธานสภานิติบัญญัติ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ โดยบรรจุเข้าระเบียบวาระในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗๗/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗๗/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่ ๒ เรียงตามลำดับมาตราและลงมติในวาระที่ ๓ เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายและมีมติเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ จากนั้นส่งร่างพระราชบัญญัติไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ วันที่ ๙ ธ.ค. ๕๙

สรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีเนื้อหารวม จำนวน ๗๒ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. บทนิยาม

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุม ชัง กักขัง หรือจำคุกผู้ต้องขังกับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้หมายความรวมถึงที่อื่นใดซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา วางอาณาเขตไว้โดยชัดเจนด้วย

“ผู้ต้องขัง” หมายความว่า นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก

“นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลัง คำพิพากษาถึงที่สุด และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย

“คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายขัง

“คนฝาก” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการนโยบายการราชทัณฑ์

“เจ้าพนักงานเรือนจำ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และอธิบดีได้แต่งตั้ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับกับเรือนจำทหารตามกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหาร (มาตรา๕)

๒.๒ กำหนดให้กรมราชทัณฑ์อาจดำเนินการให้มีมาตรการบังคับโทษด้วยวิธีการอื่น นอกจากการควบคุม ชัง กักขัง หรือจำคุกไว้ในเรือนจำ แต่มาตรการดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงตลอดถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา๖)

๒.๓ หมวด ๑ คณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์

๒.๓.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ และกำหนดองค์ประกอบ ของคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ (มาตรา๘)

๒.๓.๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ (มาตรา๙)

๒.๓.๓ กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี (มาตรา๑๐)

๒.๓.๔ กำหนดเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ (มาตรา๑๑)

๒.๓.๕ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ (มาตรา๑๒)

๒.๓.๖ กำหนดการประชุมและองค์ประชุมของคณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด (มาตรา๑๓)

๒.๓.๗ กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการนโยบายการราชทัณฑ์มอบหมายก็ได้ (มาตรา๑๔)

๒.๓.๘ กำหนดให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม และประโยชน์ตอบแทนอื่น ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา๑๕)

๒.๓.๙ กำหนดให้กรมราชทัณฑ์ปฏิบัติงานเลขานุการให้แก่คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา พุทธนิสสัยผู้ต้องขัง และการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังปล่อย (มาตรา๑๖)

๒.๔ หมวด ๒ อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำ

๒.๔.๑ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจกำหนดอำนาจและหน้าที่ ของเจ้าพนักงานเรือนจำในส่วนที่เกี่ยวข้องแก่การงานและความรับผิดชอบ ตลอดจนเงื่อนไขที่จะปฏิบัติ ตามอำนาจและหน้าที่นั้น และในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ผู้บัญชาการเรือนจำอาจแต่งตั้งให้ข้าราชการหรือบุคลากรจากส่วนราชการอื่นเป็นผู้ช่วยเหลือกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นครั้งคราวได้ โดยให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานเรือนจำ (มาตรา๑๗)

๒.๔.๒ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะใช้กำลังบังคับแก่ผู้ต้องขังไม่ได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อการป้องกันตัว ผู้ต้องขังพยายามหลบหนี หรือใช้กำลังกายขัดขืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ขอร้องด้วยกฎหมายหรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๑๘)

๒.๔.๓ กำหนดห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ต้องขัง เป็นบุคคลที่อาจทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น เป็นบุคคลวิกลจริตหรือ จิตไม่สมประกอบอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม หรือเมื่อถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้อง ใช้เครื่องพันธนาการ หรือเมื่ออธิบดีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เนื่องจาก สภาพของเรือนจำ สภาพของท้องถิ่น หรือเหตุจำเป็นอื่น (มาตรา๑๙)

๒.๔.๔ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธอื่น นอกจากอาวุธปืน แก่ผู้ต้องขังได้ เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องขังกำลังหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี และไม่มีทางจะป้องกันอย่างอื่นนอกจากใช้อาวุธ หรือเมื่อผู้ต้องขังหลายคนก่อการวุ่นวายหรือพยายามใช้กำลังเปิดหรือทำลายประตู รั้ว กำแพง หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ภายในเรือนจำ หรือเมื่อปรากฏว่าผู้ต้องขังจะใช้กำลังทำร้าย เจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น (มาตรา๒๐)

๒.๔.๕ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ เฉพาะแต่ ในกรณีที่ผู้ต้องขังมีอาวุธและไม่ยอมวางอาวุธ เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้วาง ผู้ต้องขังซึ่งกำลังหลบหนี ไม่ยอมหยุด เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุด และไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้ หรือในกรณีที่ผู้ต้องขัง ตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปก่อการวุ่นวายหรือพยายามใช้กำลังเปิดหรือทำลายประตู รั้ว กำแพง หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ภายในเรือนจำ หรือใช้กำลังทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่นและไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำ สั่งให้หยุด (มาตรา๒๑)

๒.๔.๖ กำหนดให้ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือ ความปลอดภัยของผู้ต้องขัง ถ้าเจ้าพนักงานเรือนจำไม่สามารถย้ายผู้ต้องขังไปควบคุมไว้ ณ ที่อื่น ได้ทันท่วงทีจะปล่อยผู้ต้องขังไปชั่วคราวก็ได้ และให้แจ้งผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยไปทราบว่าจะต้องกลับมาเรือนจำหรือรายงานตนยังสถานี่ตำรวจหรือที่ว่าการอำเภอภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ได้รับการปล่อยไป (มาตรา๒๒)

๒.๔.๗ กำหนดให้ภายในเวลา ๔๘ ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ทราบเหตุผู้ต้องขังหลบหนี เพื่อประโยชน์ในการจัดการจับกุมผู้ต้องขังหลบหนี ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนี เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้าไป หรือรอจนกว่าจะได้หมายค้น จากศาลมาได้ ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนีไป หากเจ้าของหรือผู้รักษาสถานี่นั้นไม่ยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้ หรือค้นยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เข้าไปหลบซ่อนอยู่ และหากปล่อยให้นั้นเข้าไปจะไม่สามารถตามหา ยานพาหนะหรือผู้ต้องขังดังกล่าวได้ (มาตรา๒๓)

๒.๔.๘ กำหนดให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการตรวจค้นในเคหสถานหรือสถานี่ใด ๆ หรือยานพาหนะ นอกจากเจ้าพนักงานเรือนจำต้องดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานเรือนจำดำเนินการโดยการแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้นและต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ บันทึกเหตุอันควรสงสัยและเหตุอันควรเชื่อ ที่ทำให้ต้องเข้าค้นเป็นหนังสือให้ไว้แก่เจ้าของ ผู้รักษาหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานี่ค้น แต่ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่บุคคลนั้น ในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ และรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา เหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบ (มาตรา๒๔)

๒.๔.๙ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกำหนดอาณาบริเวณภายนอก รอบเรือนจำซึ่งเป็นที่สาธารณะเป็นเขตปลอดภัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมแสดงแผนที่ ของอาณาบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในบริเวณนั้นประกอบด้วย (มาตรา๒๕)

๒.๔.๑๐ กำหนดให้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในการตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะตามมาตรา ๒๓ ถ้าเจ้าพนักงานเรือนจำ ได้ขอให้บุคคลใดช่วยเหลือ ให้บุคคลนั้นมีอำนาจช่วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำได้ หากบุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บหรือตายเพราะเหตุที่ได้เข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งกระทำการ ตามหน้าที่ ให้บุคคลนั้นได้รับเงินทำขวัญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๒๖)

๒.๔.๑๑ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสดุ ภัณฑ์ หรือสิ่งสื่อสารอื่น หรือสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารทางโทรคมนาคมหรือโดยทางใด ๆ ซึ่งมีถึง หรือจาก ผู้ต้องขัง ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์เพื่อเป็นการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา๒๗)

๒.๔.๑๒ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญา หรือ ทางวินัย เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หากเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ (มาตรา๒๘)

๒.๕ หมวด ๓ การจำแนกและมาตรฐานเรือนจำ

๒.๕.๑ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ โดยอาศัยเกณฑ์เกี่ยวกับเพศของผู้ต้องขัง สถานะของผู้ต้องขัง ความประสงค์ ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ความมั่นคงของเรือนจำ และลักษณะเฉพาะทางของเรือนจำ เพื่อประโยชน์ในการอบรม พัฒนาพฤตินิสัย และควบคุมผู้ต้องขัง อธิบดีจะสั่งให้จัดแบ่งอาณาเขต ภายในเรือนจำออกเป็น ส่วน ๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้และความเหมาะสม กับผู้ต้องขังแต่ละประเภทก็ได้ (มาตรา๒๙)

๒.๕.๒ กำหนดให้การกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มีไซเรือนจำให้เป็น สถานที่คุมขังเพื่อดำเนินกิจการตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ให้สามารถทำได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๓๐)

๒.๕.๓ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์วางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำ การแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เพื่อให้ การบริหารงานเรือนจำทุกแห่งเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน (มาตรา๓๑)

๒.๖ หมวด ๔ ผู้ต้องขัง

๒.๖.๑ ส่วนที่ ๑ การรับตัวผู้ต้องขัง

๒.๖.๑.๑ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะรับบุคคลใด ๆ ไว้เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำได้ต่อเมื่อได้รับหมายอาญาหรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย (มาตรา๓๒)

๒.๖.๑.๒ กำหนดให้ในวันที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าไว้ใหม่ในเรือนจำ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขังที่อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของผู้ต้องขัง ชื่อหาหรือความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำ บันทึกลายนิ้วมือหรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะของบุคคล และตำหนิรูปพรรณ ความแข็งแรงของร่างกาย และความสามารถทางสติปัญญา รวมถึงรายละเอียดอื่นตามที่กำหนดในระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๓๓)

๒.๖.๑.๓ กำหนดให้ในวันที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าไว้ใหม่ในเรือนจำ ให้แพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ทำการตรวจอนามัยของผู้ต้องขัง ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตรวจอนามัย ภายในวันที่รับตัวเข้าไว้ได้ จะให้เจ้าพนักงานเรือนจำเป็นผู้ตรวจอนามัยของผู้ต้องขังนั้นในเบื้องต้นก่อนก็ได้ แต่ต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจอนามัยจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์โดยเร็ว (มาตรา๓๕)

๒.๖.๑.๔ กำหนดให้ในวันที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าไว้ใหม่ในเรือนจำ ต้องแจ้ง ให้ผู้ต้องขังทราบถึงข้อบังคับเรือนจำ ระเบียบกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขัง และสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งเรื่องอื่น ที่จำเป็น (มาตรา๓๕)

๒.๖.๑.๕ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ต้องขังมีเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี ซึ่งอยู่ในความดูแลของตนติดมายังเรือนจำ หรือเด็กซึ่งคลอดในระหว่างที่มารดาถูกคุมขังในเรือนจำ หากมีความจำเป็น หรือปรากฏว่าไม่มีผู้ใดจะเลี้ยงดูเด็กนั้น ผู้บัญชาการเรือนจำจะอนุญาตให้เด็กนั้นอยู่ในเรือนจำจนกว่าเด็ก อายุครบ ๓ ปีก็ได้ หรือให้ส่งเด็กนั้นไปยังหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ หรือพัฒนาฟื้นฟูเด็กเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (มาตรา๓๖)

๒.๖.๒ ส่วนที่ ๒ การจำแนกและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

๒.๖.๒.๑ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์จัดให้มีระบบการจำแนกลักษณะ ของผู้ต้องขัง การแยกคุมขัง และให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจย้ายผู้ต้องขังตามระบบการจำแนกและ การแยกคุมขังดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการควบคุม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง (มาตรา๓๗)

๒.๖.๒.๒ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์จัดให้มีระบบการจัดชั้นหรือระบบการจัดกลุ่มผู้ต้องขัง โดยให้คำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ ความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท การควบคุม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการผู้ต้องขังภายในเรือนจำ (มาตรา๓๘)

๒.๖.๒.๓ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์จัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขัง ได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นคนดี (มาตรา๓๙)

๒.๗ หมวด ๕ สิทธิ หน้าที่ ประโยชน์ และกิจการอื่น ๆ เกี่ยวกับผู้ต้องขัง

๒.๗.๑ ส่วนที่ ๑ สิทธิของผู้ต้องขัง

๒.๗.๑.๑ กำหนดให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม และการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงาน (มาตรา๔๐)

๒.๗.๑.๒ กำหนดให้เรือนจำรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งต้องจัดหาบรรดาเครื่องอุปโภคบริโภคในการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอบรมให้แก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่ผู้ต้องขังจะนำอุปกรณ์ในการศึกษาของตนเองมาใช้และได้รับอนุญาตแล้ว (มาตรา๔๑)

๒.๗.๑.๓ กำหนดให้ในกรณีที่เรือนจำใด มีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาเดียวกันเป็นจำนวนมากพอสมควร ให้เรือนจำนั้นจัดหาภิกษุ นักบวช หรือผู้มีความรู้หรือปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์หรือผู้นำทางศาสนาแห่งศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ เพื่อสอนธรรมะ ให้คำแนะนำทางจิตใจ หรือประกอบศาสนกิจใน

เรือนจำนั้นได้ โดยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และมีสิทธิที่จะมีหนังสือธรรมะหรือคู่มือพิธีกรรมของศาสนาที่ตนนับถือไว้ในครอบครองได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๔๒)

๒.๗.๑.๔ กำหนดให้ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการอภัยโทษ การเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ ผู้ต้องขัง มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๔๓)

๒.๗.๑.๕ กำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกล่วงละเมิด ทางเพศจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงานของเรือนจำได้ โดยให้ได้รับความคุ้มครอง และให้คำปรึกษาในทันที รวมทั้งคำร้องดังกล่าวต้องรักษาเป็นความลับและได้รับการไต่สวนชี้ขาด โดยพนักงานอัยการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๔๔)

๒.๗.๒ ส่วนที่ ๒ หน้าที่และการงานของผู้ต้องขัง

๒.๗.๒.๑ กำหนดให้ผู้ต้องขังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของ เจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๔๕)

๒.๗.๒.๒ กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำอาจสั่งให้นักโทษเด็ดขาด ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำได้ โดยให้เป็นไป ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๔๖)

๒.๗.๒.๓ กำหนดให้ผู้ต้องขังไม่มีสิทธิได้ค่าจ้างจากการทำงานที่ได้ทำ แต่ในกรณีที่การทำงานที่ได้ทำไปนั้นก่อให้เกิดรายได้ซึ่งคำนวณเป็นราคาเงินได้ ผู้ต้องขังอาจได้รับเงินรางวัล ตอบแทนจากการทำงานนั้นได้ (มาตรา๔๗)

๒.๗.๒.๔ กำหนดให้ผู้ต้องขังซึ่งได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือตาย เนื่องจากการงานตามมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๖ มีสิทธิได้รับเงินทำขวัญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๔๘)

๒.๗.๓ ส่วนที่ ๓ ประโยชน์ของผู้ต้องขัง

๒.๗.๓.๑ กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอุตสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการ เป็นพิเศษอาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ ได้รับความสะดวกในเรือนจำตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ หรือเลื่อนชั้นหรือได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ หรือลาไม่เกิน ๗ วัน ในคราวหนึ่ง โดยไม่นับรวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย หรือลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกิน ๕ วัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือน หรือน้อยกว่า ๑๐ ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา หรือลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำตามมาตรา ๔๖ และอาจได้รับเงินรางวัลด้วยก็ได้ หรือพักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษตามหมายศาลขณะนั้น หรือได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ หรือรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นอกเรือนจำโดยมีหรือไม่มีผู้ควบคุมก็ได้ (มาตรา๔๙)

๒.๗.๓.๒ กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก ตามมาตรา ๔๙ (๕) หรือได้รับการพักการลงโทษตามมาตรา ๔๙ (๗) และได้รับการปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น ต้องปฏิบัติตนโดยเคร่งครัดตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๕๐)

๒.๗.๔ ส่วนที่ ๔ สุขอนามัยของผู้ต้องขัง

๒.๗.๔.๑ กำหนดให้เรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาล เพื่อเป็นที่ทำการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่ป่วย โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำ ที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อย ๑ คน (มาตรา๕๑)

๒.๗.๔.๒ กำหนดให้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เห็นว่าผู้ต้องขังป่วย มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต หรือเป็นโรคติดต่อ ให้รายงานผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อดำเนินการให้ได้รับ การตรวจจากแพทย์โดยเร็ว (มาตรา๕๒)

๒.๗.๔.๓ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ต้องขังตาย ป่วยหนัก บาดเจ็บสาหัส วิกฤจริต หรือจิตไม่ปกติ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำแจ้งเรื่องดังกล่าวให้คู่สมรสของผู้ต้องขังนั้น ญาติ หรือบุคคลที่ผู้ต้องขังระบุไว้ทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา๕๓)

๒.๗.๔.๔ กำหนดให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร ได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ และต้องจัดอาหารที่เพียงพอ และในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็กและมารดาที่ให้นมบุตร และต้องไม่ขัดขวางผู้ต้องขังหญิงในการให้นมบุตร เว้นแต่มีปัญหาด้านสุขภาพ (มาตรา๕๔)

๒.๗.๔.๕ กำหนดให้เรือนจำจัดเตรียมให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ที่ตั้งที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่ หากเด็กคลอด ในเรือนจำ ห้ามมิให้บันทึกว่าเด็กเกิดในเรือนจำ และเมื่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรแล้ว ให้ผู้ต้องขังหญิงนั้น อยู่พักรักษาตัวต่อไปภายหลังการคลอดได้ไม่เกิน ๗ วันนับแต่วันคลอด ในกรณีที่จำเป็นต้องพักรักษาตัว นานกว่านี้ ให้เสนอความเห็นของแพทย์ผู้ทำการคลอดเพื่อขออนุญาตต่อผู้บัญชาการเรือนจำ (มาตรา๕๕)

๒.๗.๔.๖ กำหนดให้ผู้ต้องขังหญิงซึ่งถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยเฉพาะ ผู้ที่ตั้งครรภ์จากการถูกล่วงละเมิดดังกล่าว ต้องได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาทางการแพทย์ที่เหมาะสม และต้องได้รับการสนับสนุนการดูแลสุขภาพทางกายและทางจิตตามความจำเป็น รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๕๖)

๒.๗.๕ ส่วนที่ ๕ การติดต่อผู้ต้องขัง

๒.๗.๕.๑ กำหนดให้ผู้ต้องขังพึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับบุคคลภายนอก ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๕๗)

๒.๗.๕.๒ กำหนดให้เรือนจำจัดสถานที่ให้ผู้ต้องขังได้พบและปรึกษา กับทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้ตามที่กำหนดในระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา๕๘)

๒.๗.๖ ส่วนที่ ๖ ทรัพย์สินและสิ่งของ

๒.๗.๖.๑ กำหนดให้ทรัพย์สินชนิดใดจะเป็นสิ่งของที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากทรัพย์สินที่เป็นสิ่งของอนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำแต่มีปริมาณหรือจำนวนเกินกว่าที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์อนุญาต หรือเป็นสิ่งของที่ไม่อนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำ ให้แจ้งญาติมารับคืนจากเจ้าพนักงานเรือนจำ แต่ถ้าไม่มีผู้มารับภายในเวลาที่เรือนจำกำหนด อาจจำหน่ายแล้วมอบเงินให้แก่ผู้ต้องขังภายหลังหักค่าใช้จ่าย ในการจำหน่าย แต่ถ้าของนั้นมีสภาพเป็นของสละเสียง่าย ของอันตรายหรือโสโครกให้เจ้าพนักงานเรือนจำทำลายเสีย (มาตรา๕๙)

๒.๗.๖.๒ กำหนดให้ทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำ ในกรณี ผู้ต้องขังหลบหนีพ้นกำหนด ๓ เดือนนับแต่วันที่หลบหนี หรือผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวไปแล้ว และไม่มารับทรัพย์สิน เงินรางวัล หรือเงินทำขวัญของตนไปภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ได้รับการปล่อยตัว ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา๖๐)

๒.๘ หมวด ๖ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ

๒.๘.๑ กำหนดให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการ ตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขัง ได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ (มาตรา๖๑)

๒.๘.๒ กำหนดให้ผู้ต้องขังที่จำคุกมาแล้วจนเหลือโทษที่ต้องจำคุกตามระเบียบ ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ให้เรือนจำจัดให้พักการทำงาน และในกรณีที่เห็นสมควรให้จัดแยกคุมขัง ไว้ต่างหากจากผู้ต้องขังอื่น แล้วจัดให้ได้รับการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (มาตรา๖๒)

๒.๘.๓ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ต้องขังถึงกำหนดปล่อยป่วยหนัก ไม่สามารถ ไปจากเรือนจำได้ และขออนุญาตอยู่รักษาตัวในเรือนจำต่อไป ให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาอนุญาต ตามที่เห็นสมควรแต่ต้องรายงานให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ทราบ (มาตรา๖๓)

๒.๘.๔ กำหนดให้เมื่อจะปล่อยตัวผู้ต้องขังให้มีการเรียกคืนทรัพย์สินที่เป็น ของทางราชการจ่ายเครื่องแต่งกายให้ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีเครื่องแต่งกาย จะแต่งออกไปจากเรือนจำ ทำหลักฐานการปล่อยตัว คืนทรัพย์สินและสิ่งของของผู้ต้องขังให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งเงินรางวัลและเงินทำขวัญ ออกใบสำคัญการปล่อยนักโทษเด็ดขาดที่พ้นโทษ (มาตรา๖๔)

๒.๙ หมวด ๗ วินัยและบทลงโทษ

๒.๙.๑ กำหนดให้ผู้ต้องขังผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำ หรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ ให้ถือว่าผู้ต้องขังผู้นั้นกระทำผิดวินัย (มาตรา๖๕)

๒.๙.๒ กำหนดบทลงโทษเมื่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย (มาตรา๖๖)

๒.๙.๓ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ต้องขังได้กระทำความผิดอาญาขึ้นภายในเรือนจำ และความผิดนั้นเป็นความผิดลหุโทษ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของเรือนจำ ความผิดตามมาตรา ๗๐ หรือความผิดฐานพยายามหลบหนีที่คุมขัง ให้ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจวินิจฉัยลงโทษฐานผิดวินัย ตามพระราชบัญญัตินี้ แทนที่จะนำเรื่องขึ้นเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการสอบสวนหรือฟ้องร้องตามกฎหมาย (มาตรา๖๗)

๒.๑๐ หมวด ๘ ความผิดเกี่ยวกับเรือนจำ

๒.๑๐.๑ กำหนดบทลงโทษในกรณีบุคคลใดเข้าไปในเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาต จากเจ้าพนักงานเรือนจำ (มาตรา๖๘)

๒.๑๐.๒ กำหนดบทลงโทษแก่บุคคลใดที่กระทำด้วยประการใดให้เข้ามา หรือให้ออกไปจากเรือนจำ หรือครอบครองหรือใช้ในเรือนจำ หรือรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งสิ่งของต้องห้าม ได้แก่ ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหย รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเสพ สุราหรือของมีเมฆาอย่างอื่น เครื่องมืออันเป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี อาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน น้ำมันเชื้อเพลิง หรือวัตถุอื่นใดที่ก่อให้เกิดเพลิงได้ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว และสิ่งของอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเรือนจำหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๖๙)

๒.๑๐.๓ กำหนดบทลงโทษแก่บุคคลใดที่กระทำด้วยประการใดให้เข้ามา หรือให้ออกไปจาก เรือนจำ หรือครอบครองหรือใช้ในเรือนจำ หรือรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งสิ่งของต้องห้าม ได้แก่ อุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน ของเน่าเสียหรือของมีพิษต่อร่างกาย เงินตรา เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับสัก ร่างกาย สิ่งของอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเรือนจำ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา๗๐)

๒.๑๐.๔ กำหนดให้สิ่งของต้องห้ามตามความในมาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๐ ไม่หมายความ รวมถึงสิ่งของซึ่งมีไว้เพื่อใช้ในราชการ และกำหนดบทลงโทษหากผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๖๙ หรือมาตรา ๗๐ เป็นเจ้าพนักงานเรือนจำหรือเป็นข้าราชการกรมราชทัณฑ์ต้องระวางโทษ เป็น ๓ เท่า ของโทษสำหรับ ความผิดนั้น (มาตรา๗๑)

๒.๑๑ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และ มติคณะรัฐมนตรีที่ได้ออกตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ที่ใช้บังคับ อยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะ มีกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออก ตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา๗๒)

บทสรุป

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ได้บังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว โดยมีได้มีการแก้ไข ปรับปรุงบทบัญญัติให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและกฎเกณฑ์สากล แม้จะมีการปรับปรุง พระราชบัญญัติหลายครั้ง แต่มิได้เป็นการปรับปรุงในสาระสำคัญที่จะมีผลทำให้การบริหารงานของราชทัณฑ์ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับเป็นไปอย่างคล่องตัว

ข้อดีของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ คือ

- ๑. เพื่อปฏิรูประบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- ๒. เพื่อให้การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์มีความทันสมัย สอดรับกับกฎเกณฑ์และข้อตกลงระหว่าง ประเทศ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นโยบายทางอาญา และหลักทัณฑ์ปฏิบัติของประเทศ อีกทั้งได้ปรับปรุง ระบบการจำแนกและระบบพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพ สามารถบำบัดฟื้นฟู และพัฒนา พฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการ บริหารงานของราชทัณฑ์และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และมี มาตรฐานเดียวกับสากล

ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

- ๑. มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายกำหนด
- ๒. การกั้นผู้กระทำความผิดอาญาให้ออกจากสังคมเป็นระยะเวลาหนึ่ง
- ๓. สังคมมีความปลอดภัยมากขึ้น
- ๔. มีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้สามารถกลับตนเป็นคนดีของสังคม

.....